

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei de Suport Tècnic i Inventari
Biblioteca del Patrimoni Cultural

3842

C/ Sevilla, 12- 16, Passatge Forn, 2- 6.

Aliende García, Paloma

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

ÍNDEX

1- Introducció	2
2- Condicionants de la intervenció arqueològica	3
3- Situació	4
4- Antecedents.	5
5- Metodologia i Plantejament	10
6- Descripció de la intervenció	11
7- Conclusions	14
8- Bibliografia.	19

ANNEX D'ESTUDI I INVENTARI DE MATERIALS

ANNEX D'INVENTARI ESTRATIGRÀFIC

ANNEX PLANIMÈTRIC

ANNEX FOTOGRÀFIC

1.- INTRODUCCIÓ

La present memòria correspon a l'excavació i desmuntatge dels nivells i estructures arqueològiques afectades per la construcció d'un nou immoble de la ciutat de Tarragona, prèvia acceptació de la planta de fonaments del corresponent projecte arquitectònic per part de la Comissió Tècnica del Patrimoni Cultural a Tarragona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Aquest projecte ha estat realitzat per l'arquitecte senyor Enric Poblet i Andreu, per encàrrec de l'empresa promotora Kirellon Sevilla S.L. Altrament, i la realització de les tasques de desmuntatge ha tingut en compte les condicions establertes per l'esmentada Comissió.

El desmuntatge arqueològic, que a més ha comportat l'excavació dels nivells que es trobaven per sobre i per sota de les estructures desmuntades fins arribar a la roca natural, ha estat dirigit per l'arqueòloga Paloma Aliende García (CODEX-Arqueologia i Patrimoni) entre els dies 1 de maig i 30 de juny de 2002 i 1 de juliol i 30 d'agost de 2002, amb la preceptiva autorització del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya¹, i ha comptat amb la col·laboració de l'arqueòleg Moisés Díaz García i Jacinto Sánchez (CODEX-Arqueologia i Patrimoni).

¹ Els permisos foren concedits en les Resolucions dels dies 29 d'abril i 21 de juny de 2002.

2.- CONDICIONANTS DE L'EXCAVACIÓ ARQUEOLÒGICA

Cal remarcar que una sèrie de sabates de fonamentació –números 10, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24- es troben situades en la zona de contacte amb l'immoble núm. 10 del Passatge Forn, lloc que no es va excavar, ja que l'aleshores empresa promotora responsable del rebaix de terra- AGVI 40 S.L.- va apuntalar el perfil del citat immoble per motius de seguretat. D'aquesta manera quedava separada de la documentació arqueològica una franja d'uns 5 metres d'amplada i 13 metres de longitud, franja on durant la fase de prospecció arqueològica amb rases s'hi constatà la presència de nivells i estructures d'època antiga².

La intervenció en aquesta part del solar resta condicionada a la construcció del mur de fonamentació est del solar que, paral·lelament, constituirà el reforç necessari per assegurar l'estabilitat de l'immoble contigu i garantir la seguretat de tot treballador que estigui en el solar. D'altra banda, el seguiment i la documentació de les restes afectades per l'excavació dels murs i les sabates perimetrals (en especial aquelles que limiten amb els carrer Sevilla i el Passatge dels Forn) també pot quedar limitada per tal de garantir la seguretat dels viants d'aquests vials.

² A més, l'excavació ha permès comprovar com els paviments d'*opus signinum* altoimperials i els murs tardo-republicans es prolonguen per sota del límit que marca aquesta franja de seguretat.

3.- SITUACIÓ

La superfície intervinguda ocupa un total de sis solars, corresponents als números 12, 14 i 16 del carrer Sevilla i 4, 6 i 8 del passatge Fornes de Tarragona³.

Els solars es troben limitats pels números 10 del carrer Sevilla i 10 del passatge Fornes. Respecte del parcel.lari municipal es situen en l'illa de cases delimitada pels carrers Sevilla, Gasòmetre, Caputxins i Soler, al polígon 17, illa 4, parcel.les 15-16-18-19 i 20. Les seves coordenades UTM són 31 TCF 352895553090, amb una alçada aproximada de 28 m.s.n.m.

Respecte a la topografia antiga de Tarragona aquests solars es situarien a l'interior del teòric recinte tancat per la muralla romana, i en un punt on últimament s'ha situat el poblat ibèric de Tarragona.

³ Inicialment els solars que integraven l'àrea arqueològica mesuraven el següent:

-Núm. 12 del carrer Sevilla: planta poligonal amb 11 metres de façana al carrer Sevilla i 12,5 metres de fondària màxima.

-Núm. 14 del carrer Sevilla: planta poligonal amb 7 metres de façana al carrer Sevilla i 8 metres de fondària màxima.

-Núm. 4 del passatge Fornes: planta gairebé rectangular amb 4,5 metres de façana al passatge Fornes i 11 metres de fondària màxima.

-Núm. 6 del passatge Fornes: planta rectangular amb 5 metres de façana al passatge Fornes i 9 metres de fondària màxima.

-Núm. 8 del passatge Fornes: planta rectangular amb 5 metres de façana al passatge Fornes i 9 metres de fondària màxima.

-Núm. 10 del passatge Fornes: planta rectangular amb 5 metres de façana al passatge Fornes i 13,5 metres de fondària màxima.

4.- ANTECEDENTS

4.1.- Carrer Sevilla, núm. 12.

Les diferents intervencions arqueològiques realitzades en aquest solar per l'empresa CODEX-Arqueologia i Patrimoni, amb motiu del projecte edificatiu que ens ocupa, han permès documentar restes de diferents èpoques. Les més antigues corresponen a sitges amortitzades per les primeres estructures d'època romana tardo-republicana. Per sobre trobem noves estructures d'època alt-imperial, i restes estratigràfiques d'època tardo-antiga (CODEX 2001a, CODEX 2001b).

4.2.- Carrer Sevilla, núm. 1.

En aquest indret es documenta la troballa d'un parament de carreus "a una fondària molt considerable del nivell actual", es tracta d'una informació proporcionada als senyors Cortés i Gabriel per Vicente Morales. (CORTÉS/GABRIEL 1985).

4.3.- Carrer del Gasòmetre, núms. 16-18.

Abans aquest solar tenia entrada pels carrers Caputxins (núms 5-7-9) i Soler (núms 22-24). Aquí es documentaren un conjunt d'estructures datades entre els segle II i IV dC que foren excavades per Berges i Ferrer l'any 1973 (1982). Berges interpreta aquestes restes com estructures tardanes amb elements aprofitats.

4.4.- Carrer del Gasòmetre, núms. 20-26.

En els terrenys de l'antiga fàbrica del gas situada aproximadament en els solars ocupats actualment pels núms 20 a 26, B. Hernández també va documentar-hi diverses restes arqueològiques de considerable magnitud. Aquestes consistien en nou voltes d'*opus caementicium*, obertes a mar, i que va identificar com part d'unes termes, i posteriorment d'un *Gymnasium* (Hernández & Torres 1867: 142 i Hernández 1884:27-63). Hernández també ens descriu la troballa d'un estrat de destrucció amb pedres calcinades, aparegut entre 1857 i

1859. Entre els anys 1879 i 1881, l'ampliació del gasòmetre va permetre tornar a documentar "ruinas de paredes calcinadas y vigas carbonizadas a causa del violento incendio".

4.5.-Carrer del Gasòmetre, núms. 26-34.

De les troballes produïdes en aquesta part de la ciutat destaquen, per la proximitat, les efectuades entre els núms. 26 i 34 del carrer del Gasòmetre (segons la numeració de l'any 1860). Aquí, durant la segona meitat del segle XIX, es van trobar restes d'una important edificació identificada per Hernández Sanahuja com un temple dedicat a la deessa Venus (Hernández 1860 i Hernández & Morera 1892). Anys després, Gibert recull la notícia i el descriu com " [...] octàstil, amb basament i tres grades i columnes dòriques amb pedres ordinàries, sense base i estucades." (Gibert 1916).

4.6.- Carrer del Gasòmetre, núm. 32.

En aquest solar CODEX va dur a terme una intervenció arqueològica entre els anys 1995 i 1997.

L'actuació arqueològica en extensió va permetre documentar diverses restes corresponents a l'àrea urbana situada als peus del recinte del fòrum municipal. Les troballes es trobaven en la part interior de solar donat que la franja situada al costat del carrer del Gasòmetre havia estat afectada per l'edificació d'antics immobles.

Aparentment en aquest indret es trobaria una gran plaça amb unes dimensions desconegudes i que es va construir de forma paral·lela al recinte foral. D'aquesta plaça es va localitzar part del costat nord. Altres troballes han estat la delimitació de part del glacis perimetral del Fortí Reial i la redescoberta d'un pou d'accés a un sistema soterrani de galeries excavades a la roca. (CODEX 1998).

4.7.-Carrer del Gasòmetre, núm. 36.

En aquest solar, la intervenció realitzada per CODEX l'any 1999 va permetre determinar l'existència d'estructures d'època tardo-republicana (nivells de regularització associats a

paviments d'*opus tesallatum* de factura basta). La troballa més important la podríem relacionar amb la gran reforma urbanística que comportà la construcció del fòrum de la ciutat de Tàrraco, i es tractaria d'un criptopòrtic, pavimentat amb *opus signinum*, a l'exterior del qual hi hauria una fontt (CODEX 1999).

4.8.- Carrer del Gasòmetre, núms. 34-36-38-40.

En aquest punt Hernández parla de la troballa de “vestigios de un gran pórtico o peristilo compuesto de ocho columnas” i de “paredes antiguas cortándose en ángulos rectos ... las cuales se apoyaban en un pavimento general formado de duro hormigón...” . Per sota d'aquest paviment es varen trobar més restes d'estructures.

Davant les restes observades Hernández atribueix aquesta troballa a un temple dedicat a Venus, el qual diu que es situaria entre els solars 26 al 34 del carrer Gasómetre, i puntualitza que són propietat del senyor Rosell (un cop consultada la bibliografia i el parcel·lari considerem que correspondria als actuals números del 32 al 40). (HERNÁNDEZ/TORRES 1867) (HERNÁNDEZ 1892) (GIBERT 1916).

4.9.- Carrer Gasómetre, núm. 42.

Aquí és on es documenta la troballa del famós “Pou Cartanyà”. Aquest pou es va trobar farcit de materials arqueològics consistents en fragments d'escultures de marbre i de bronze, làpides, monedes, vasos de bronze,...

Aquest solar es trobava “entre la manzana de casas del Sr. Rosell y la puerta de Lérida”. Per altra banda en el “Plano del Ensanche de la Ciudad de Tarragona” de 1894, es situa a la finca del Sr. Cartanyà que es correspon amb l'actual número 42 del carrer Gasòmetre. (ARCO 1894) (CARTAÑA 1864) (HERNÁNDEZ 1864) (HERNÁNDEZ/MORERA 1892).

4.10.- Carrer Caputxins, núms. 33-35-37.

Les excavacions realitzades van permetre documentar part del poblat ibèric, un possible abocador d'època republicana, murs de carreus datats en el segle I d.C. i intepretats com a

corresponents a edificis de caire públic. Finalment també es va documentar restes de les contraescarpes del fossat i el pati del Fortí Reial. (ADDERIAS/BURES/MIRO/RAMON) (MIRO 1987) (MIRO 1988) (MIRO 1990).

4.11.- Carrer Caputxins, núm. 23.

En aquest solar es va realitzar durant els mesos de maig-abril de 1999 una excavació en extensió, a càrrec de COTA 64, on es van posar al descobert tot un seguit d'estructures i nivells ibèrics i romans que, cronològicament parlant, anirien des del segle IV aC. fins a època julio-claudia. Cal destacar la descoberta d'estructures del poblat ibèric, així com d'un carrer i restes d'edificis d'època tardo-republicana. (OTIÑA 1999).

4.12.- Carrer Lleida, núm. 27.

Treballs efectuats pel Servei d'Arqueologia en el solar núm. 27 del carrer Lleida l'any 1992 també van posar al descobert una sèries de restes arqueològiques que abraçaven un període comprès entre els segles III aC i el III dC (Güell 1994). Aquesta estratigrafia coincideix aproximadament amb la que va publicar Serra Vilaró l'any 1932. Al costat meridional, c/ Caputxins núm. 24, es varen documentar habitatges urbans d'època ibèrica fins al segle I dC (Miró 1988). En aquesta excavació, realitzada l'any 1985, es va documentar un paviment en *opus signinum* de grans dimensions. Una altra notícia interessant fa referència al solar núm. 29 del carrer del Gasòmetre. Aquí l'any 1982 el Servei d'Arqueologia va realitzar unes prospeccions que constataren com s'havia produït un fort rebaix en època moderna, ja que la roca es documentava a cinc metres per sota del nivell del Fòrum, localitzat immediatament al nord.

4.13.- Fòrum de la ciutat de Tàrraco

El conjunt arqueològic amb una major transcendència, de tots els que han estat documentats en aquesta àrea de la ciutat, és el fòrum de la colònia. Aquest complex monumental va ésser excavat per Mn. Serra Vilaró de forma reiterada i exhaustiva a partir de l'any 1926 (Serra 1932 i reinterpretació de Mar & Ruiz de Arbulo 1987). En funció d'aquesta darrera interpretació les restes actualment conservades correspondrien a la basílica foral, situada en

l'extrem septentrional de la plaça, mentre que la resta del conjunt foral continuaria de forma longitudinal en sentit contrari i aproximadament fins al carrer Caputxins. Junt amb aquest complex també es va realitzar l'excavació d'una part d'una *insula* i d'un carrer.

5.- METODOLOGIA I PLANTEJAMENT

El mètode de registre estratigràfic s'ha fonamentat en l'ús de Fitxes d'Unitats estratigràfiques de tradició anglosaxona, realitzant-se plantes parcials acotades en tots els nivells físics extrets, i la documentació fotogràfica pertinent. Paral·lelament a aquesta tasca s'ha configurat la documentació planimètrica general, topogràfica i fotogràfica del jaciment, segons assenyala l'article 11 del Decret 231/1991 amb data 28 d'octubre del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El material arqueològic recuperat s'ha codificat segons els criteris establerts a l'esmentat decret (TS-12-any de la intervenció-UE-número de diferenciació en les peces més significatives).

Respecte a la metodologia emprada, aquesta ha estat condicionada principalment per les mesures de seguretat. D'aquesta manera, s'ha procedit a excavar i desmuntar manualment la franja de 5 x 13 metres tocant al límit E del solar, un cop assegurat el perfil. A més, s'han excavat i desmuntat a mà els paviments i nivells trobats en la zona central, amb el corresponent permís, per tal d'aixecar la grua de l'obra.

D'altra banda, s'han excavat els fonaments del mur pantalla perimetral, per tal de donar consistència als perfils dels vials (C/ Sevilla i Passatge Forn) i als límits amb els immobles veïns, amb mitjans mecànics. Això s'ha fet seguint un sistema de dames, ja que aquests fonaments entraven per sota dels citats vials i immobles, i es corria el risc d'ensorraments o desprendiments. Tantmateix, aquest fet condicionava l'impossibilitat d'excavació manual, pel risc que suposava per a la salut dels treballadors, prohibint-se, explícitament pel l'arquitecte de l'obra Sr. Enric Poblet. Dels rebaixos mecànics el que s'ha realitzat és el seguiment arqueològic, per tal de documentar les estructures que poguessin aparèixer, i s'ha recuperat el material arqueològic derivat de l'excavació mecànica.

6.- DESCRIPCIÓ DE LA INTERVENCIÓ

La intervenció arqueològica de desmuntatge i excavació ha comptat amb diverses fases, en funció del desenvolupament dels treballs d'edificació i de les noves troballes en la zona afectada per la sabata de fonamentació de la grua, que agafa la superfície compresa entre les sabates de fonamentació 11, 20 i 22.

- En un primer moment es va procedir a demuntar, manualment, l'extrem sud de la conducció UE 123, afectada parcialment per la sabata 12, que també afecta l'extrem oest del mur 21, i que es va desmuntar manualment. Per sota es va excavar el farciment constructiu tardo-republicà UE 30.

A continuació es va procedir a desmuntar el mur UE 15, afectat per la sabata 19, i es va excavar el farciment constructiu que es trobava per sota, l'UE 30.

Seguidament es va procedir a excavar la dòlia UE 114, situada en l'extrem W del perfil sud del solar, i que es veia afectada per la sabata de fonamentació 14. Es va excavar manualment per trobar-se pràcticament exenta del perfil, i les mesures de seguretat ho permetien. D'aquesta manera es va poder constatar com per sota apareixia un farciment constructiu relacionat amb la col·locació de les dòlies aquí documentades (UEs 8, 112, 113, 114) que alhora obliterava un paviment d'*opus signinum* (UE 201), que no és sinó el paviment original relacionat amb el mur d'*opus caementicium* 107, que inicialment devia ser un dipòsit i que fou obliterated i canviada llur funció dins l'estructura domèstica alto-imperial aquí documentada.

La darrera intervenció de desmuntatge manual d'aquesta fase inicial fou la de recuperar els encaixos 19, 59, 60, 61 i 62, realitzats en pedra "Mèdol" i associats al paviment UE 59. Es va fer perquè alguns d'ells estaven directament afectats per la gran sabata central (grua i fonaments 11, 20 i 22), o bé perquè la proximitat de fonaments feien aconsellable aquesta acció. Cal remarcar que sota l'encaix 59, i amb una orientació S-N aparegueren restes d'un mur de pedra i argila (UE 202) que sembla estar relacionat amb la conducció UE 123.

- Un cop desmuntades aquestes estructures, recuperada la dòlia 114 i documentat fotogràficament i planimètricament el paviment d'*opus signinum* aparegut sota la dòlia, es va procedir a cobrir totes les estructures amb grava del tipus "zaorra", la qual fou també

utilitzada per farcir les sitges aparegudes durant les intervencions dels anys 2000 i 2001 (UEs 38, 39 i 46) ja que és un material que no compacta amb força i, en cas d'haver-se de recuperar, aquesta grava es pot extreure amb una certa facilitat. Es va crear així una plataforma més o menys horitzontal per poder començar les tasques edificatives per part de l'empresa constructora.

- Aquesta fase es correspon amb l'excavació en extensió de la franja de seguretat deixada durant les campanyes precedents a tocar del perfil oriental del solar, i que ocupava una superfície de 5 x 13 m. L'excavació es va realitzar inicialment amb mitjans mecànics, per tal d'excavar les restes del nivell superficial, fins arribar al nivell de colgament romà (UEs 2 i 3). A partir d'aquí s'inicià l'excavació manual, deixant a la vista el paviment UE 17, així com el farciment constructiu alto-imperial 208 i 210, que farcien el retall 209. Sota el paviment aparegueren els nivells de preparació 13 i 18, i un cop extrets aquests nivells es pogué documentar un paviment (207) de pedres i graves, lligades amb morter de calç, delimitat per murs de pedres i argila (206, 211 i 511) de la fase tardo-republicana, que recolzaven en el farciment constructiu UE 30, que regularitza la roca natural.

Si bé aquestes estructures es trobaven dins l'àrea afectada per les sabates 11, 20, 22 i la grua; només es va desmuntar el mur 511, així com un petit fragment de paviment 207 aparegut sota el *signinum* 17 en la zona central, amb el preceptiu permís de la Direcció General del Patrimoni Cultural, conservant-se els murs N i E i el paviment 207. Per a aquest motiu es cobriren els murs i el paviment amb plàstic, després es van encofrar perquè el formigó de la gran sabata central no l'afectés. A continuació es va igualar a la cota superior del formigó de la sabata cobrint les estructures amb terra, garantint així llur conservació.

A més, en el perfil meridional d'aquesta àrea es va poder documentar un mur de blocs de pedra més o menys regulars lligats amb morter pobre (UE 225), que sembla ser la continuació del mur UE 14 en direcció E.

Les darreres troballes, sota el farciment constructiu tardo-republicà, són les de quatre noves sitges (UEs 218, 220, 221, 228) a més de dos intents frustrats, dels quals només es va excavar la boca i el coll (219, 222, 224), completant un total de set sitges en tota l'àrea excavada. Cal remarcar que les sitges 218 i 228 estan connectades entre elles

- interiorment, fet que es va descobrir quan s'omplí la sitja 218 amb formigó, amb autorització de la Direcció General del Patrimoni Cultural. Quan posteriorment es va descobrir la sitja 228, es va veure com estava també farcida de formigó, procedent del farciment de 218.
- Un cop finalitzats els treballs d'excavació manuals, es va realitzar el seguiment del rebaix i desmuntatge mecànic de les estructures situades sota els perfils dels carrers i els solars mitjaners, a més del desmuntatge mecànic del mur UE 14, afectat per la sabata de fonamentació 19. D'aquesta manera es va procedir a recuperar el material arqueològic exhumat durant aquest procés, documentant la continuïtat de les estructures ja documentades prèviament. Cal destacar que la dòlia situada sota el perfil del Passatge Forn UE 8 es va excavar manualment, de manera que es van poder documentar, sota el nivell de col·locació 2, dos farciments constructius relacionats amb llur col·locació (UEs 217 i 223) que estaven tallats per la rasa on recolza la dòlia (UE 215).

7.-CONCLUSIONS

L'excavació ha permès ampliar el coneixement arqueològic del solar, exhumant noves estructures d'època tardo-republicana i alto-imperial, a més de noves sitges pertanyents, amb molta probabilitat, a l'*oppidum* ibèric de *Kesse*. A més, el material ceràmic recuperat ha permès realitzar noves precisions cronològiques i definir més acuradament les diferents fases definides arran de les campanyes precedents⁴.

Fase I

Com ja es va poder constatar en les intervencions precedents, aparegueren un seguit de sitges excavades en la roca datables amb anterioritat al darrer terç del segle II aC., moment en què es pot datar els farciments constructius tardo-republicans UE 30 i 54⁵. En concret s'han documentat quatre noves sitges⁶ excavades en la roca (UEs 218, 220, 221 i 228), que tenen una fondària, fins a la cota de sediment, entre 2 i 3 metres. Les boques de les sitges tenen un diàmetre entre 40 i 50 cm. i es trobaven cobertes per lloses de pedra de forma més o menys circular. Cal remarcar que dues d'aquestes sitges estaven connectades entre sí; concretament la sitja 218, que no tenia un desenvolupament en forma de pera, sinó que on acaba el coll presentava una obertura en sentit sud, envers la sitja 220, amb la qual comunicava. Donada la situació d'aquesta sitja, en la zona afectada per les sabates de fonamentació 11, 20 i 22 i la grua de l'obra, la Direcció General del Patrimoni Cultural va autoritzar a què les sitges 218, 220 i 221 s'omplissin de ciment pobre excavable. Quan posteriorment es va trobar i destapar la sitja 220, fou quan es va poder comprobar que estava comunicada amb la 218, i havia quedat també plena de ciment.

La cota superior de les sitges es trobava entorn els 21,85 msnm, i a més de les documentades, cal esmentar la presència de tres retalls circulars (219, 222 i 224) d'uns 40 cm. de diàmetre i 30 de fondària, que semblen correspondre a intents frustrats d'excavar noves sitges, de les quals només es va realitzar el coll.

⁴ Memòria d'excavació inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

⁵ És en aquest moment, al llarg de la segona meitat del segle II aC., quan es du a terme l'edificació de la nova ciutat de Tàrraco, obliterated l'*oppidum* ibèric i aixecant una ciutat de nova planta de tipus romà. Per a més dades veure Macias 2000; Díaz 2000; Asensio, Ciuraneta, Martorell i Otiña 2000; Otiña i Ruiz de Arbuló 2000.

⁶ Que se sumen a les documentades durant les intervencions dels anys 2000 i 2001, concretament les UEs 38, 39 i 56.

Queda definida una zona d'emmagatzematge amb un sistema característic d'època ibèrica, el de les sitges excavades en el terreny natural, dedicades probablement a dipòsits cerealístics, probablement blat comú (*Triticum aestivum/durum*)⁷.

Fase II

Les novetats respecte a les dades exposades en la memòria de les intervencions anteriors és la presència de noves estructures, que es troben construïdes en els farciments constructius UEs 30 i 54, que com ja hem esmentat es daten en el darrer terç del segle II aC.

Durant aquesta fase d'ocupació del solar es produeix una important que no permet la progressiva amortització de les sitges de la fase I, sino un trencament sobtat amb les estructures pre-romanes. El farciment constructiu UE 30 ens marca una cota bastant regular entre 24,10 i 24,00 marcant una lleugera inclinació N-S.

Les campanyes dels anys 2000 i 2001 van treure a la llum, en el sector meridional del solar, tres dels costats d'una habitació, definida pels murs 24/63 a l'est, 21/52 al sud i 122/130 a l'oest⁸. Dins d'aquest àmbit s'ha deixat al descobert una tram de conducció (UE 123) de 4,4 m que discorre en sentit N-S, amb el baixant en l'extrem nord on hi desguassa un canal de morter (UE 136) que devia acollir un tub de plom⁹. En l'extrem SW s'hi troba l'UE 14, que és la prolongació occidental del mur 21/52, que té continuïtat també cap a l'est amb el mur 138, amb què estaria associat el paviment fet amb morter de calç i restes de pedra de soldó 124. La cota d'ús que marca aquest paviment es situa entorn als 23,75 msnm.

Les dades es completen arran dels treballs d'excavació i desmuntatge de l'any 2002, on es va trobar, en la zona afectada per la sabata 11 el mur UE 202, fet de pedres mitjanes lligades amb argila, que sembla haver lligat amb l'estructura 203, delimitant la conducció UE 123 pel costat E.

⁷ Volem agrair la col·laboració del Sr. Jordi Juan-Tresserras, ja que arran de les anàlisis que va realitzar hem s'ha pogut determinar el contingut de les sitges.

⁸ Les dimensions d'aquest àmbit són de 7,4 m de costat E per més de 5,5 m de costat N.

⁹ Restes del tub de plom es va recuperar formant part del nivell d'amortització d'aquestes estructures.

L'excavació de la sabata de fonamentació de la grua de la darrera fase, efectuada en la franja de seguretat del costat oriental del solar¹⁰, ha permès la troballa d'una habitació de 2,6 m. de longitud E, pavimentat amb un sòl de pedres petites clavades lligades amb morter (207). Està definit per murs de pedres i argila (206 al nord, 211 a l'est i 511 al sud¹¹) que tenen una amplada entre 54-60 cm. Manca el límit occidental, i la zona central de l'àmbit estava afectada pel retall d'època baix-imperial 209, seccionant el paviment. En el perfil sud de la franja excavada aparegué, a més, un mur de pedres mitjanes/grans, del qual només s'ha documentat un costat just en el límit meridional de l'excavació, i que és la continuació del mur UE 14 en sentit E.

Les darreres estructures d'aquesta fase, ja documentats en les actuacions precedents, és el mur localitzat en l'extrem SW (UE 126), que en sentit N-S es perd sota el perfil del Passatge Forn, i el forn 128, documentat parcialment sota el perfil del carrer Sevilla¹².

Fase III

El desmuntatge i excavació de l'angle SW del solar, on es trobava la dòlia 114, va permetre constatar la presència d'un àmbit pavimentat amb *opus signinum* (UE 201) definit per un mur de morter de calç (UE 107) documentat en l'angle NW, que es caracteritza per la poca amplada (entorn als 25 cm) i per tenir la cara interna revestida amb una capa de cendres i morter. Aquestes estructures devien formar un petit dipòsit o cisterna, els límits del qual ens són desconeguts per continuar sota el perfil del Passatge Forn. Cal remarcar que, si bé en un primer moment no s'havia identificat, l'excavació de la dòlia 114 permeté veure el paviment de la fase inicial d'aquesta estructura domèstica. Pel que fa a la datació d'aquest dipòsit no s'ha pogut establir, car no tenim evidències estratigràfiques que hagin proporcionat el suficient material associat a aquesta fase. Únicament podem dir que és posterior al mitjans del segle I dC, data que ens ofereix el farciment constructiu del mur 107, i anterior al 175 dC.,

¹⁰ Una zona on, per motius de seguretat, no es va poder actuar durant les campanyes dels anys 2000 i 2001.

¹¹ Aquest ja fou detectat durant els treballs de delimitació arqueològica amb rases de l'any 1999, però no es va poder excavar per trobar-se en la franja de seguretat en què recolzaven els puntals que reforçaven el perfil oriental del solar.

¹² Es tracta d'una estructura de petites dimensions amb forma absidal orientat d'E-W, fet amb elements latericis i fragments de *tegulae* folrats per fora amb pedres irregulars mitjanes. La part semicircular està separada de la resta per un muret, que recolza en la solera del forn, feta amb fragments de ceràmica trencada i clavats verticalment. Cal remarcar que la part de la solera situada fora de l'absis està ennegrida per l'acció del foc.

moment a partir del qual es data la col·locació de les dòlies¹³. Respecte a la resta del solar, no es conserven estructures d'aquesta fase.

Fase IV

En aquest moment, que hem pogut datar entre el darrer quart del segle II dC i mitjans del segle III dC, es reforma aquest espai establint una zona d'emmagatzematge de dòlies. D'aquesta manera el dipòsit 201 queda obliterat i al seu interior es construeix una claveguera (UE 48) associada al paviment d'*opus signinum* 133 i a un seguit de dòlies (8, 112, 113, 114 i 216), totes elles localitzades sota el perfil del Passatge Fornes, al sud del mur 107. Queda definida així una zona dedicada a l'emmagatzematge i/o producció de vi¹⁴, que sofreix diverses reparacions amb successius recreixements de la cota de circulació, com evidencien la preparació 132 i el paviment d'*opus signinum* 6. Aquesta àrea d'emmagatzematge sembla haver-se estés també per la zona central del solar, on es van documentar diversos fons de dòlies (102, 103 i 116), força deteriorades i cobertes per cendres, col·locades en els farciments constructius 101 i 111, que no han proporcionat material com per establir una datació acurada.

Fase V

Les dades arqueològiques, malgrat les afectacions de l'estratigrafia d'època moderna, semblen indicar que cap a mitjans del segle III dC. es produeix un canvi sobtat en aquesta zona, potser degut a un incendi¹⁵. Aquest motivaria una important reestructuració, ja que s'esten un potent nivell de regularització/farciment constructiu, l'UE 13, sobre el qual s'esten el paviment d'*opus signinum* 17. Igualment, el sector meridional del solar, la zona de la claveguera 48, es repara amb un nou paviment fet de terra compactada i morter de calç (UE 4) de menor qualitat.

Respecte al paviment 17, aquest estaria definint un gran espai arquitectònic a una cota entre 24,79 i 24,55, marcant un suau pendent en sentit E-W, del qual només resta una franja en la zona central de l'àrea excavada. Associats a aquest paviment trobem dos basaments, el situat

¹³ Cronologia del farciment constructiu 223, associat a la dòlia 216.

¹⁴ Segons queda de manifest arran de les anàlisis que va realitzar el Sr. Jordi Juan-Tresserras, al qual li volem agrair la seva valuosa col·laboració.

¹⁵ Fruit d'aquest incendi seria el tresoret monetari excavat durant les intervencions precedents (CODEX 2001) que es trobava en una taca de cendra, potser una bossa de pell cremada, sobre el paviment d'*opus signinum* 6. Les monedes identificades corresponen a 21 sestercis, 2 dupondis i 1 as, dels quals s'han pogut datar 14, en un marc cronològic que es mou entre els anys 222-251 dC.

més al nord conserva el carreu (UE 65) que sobresurt uns 15 cm., mentre que el situat més al sud només conserva només el llit de morter amb el negatiu del carreu (UE 127). També cal remarcar la presència d'un altre possible bassament en el costat SE del 17, fet de pedres irregulars mitjanes (UE 15). Cal ressenyar que el paviment d'*opus signinum* presenta una franja central, en forma de creu, que es troba reparat amb un nivell de terra compactada (UE 53), en el qual es troben col·locats una sèrie de blocs de pedra "mèdol", de forma quadrangular, amb uns encaixos, que devien servir per sostenir algun tipus de tanca o cancell. Aquests encaixos es troben alineats en sentit N-S¹⁶(UEs 19, 59 i 60) i W-E¹⁷ (UEs 62, 61, 59 i 137), formant una creu.

La darrera intervenció, en ampliar per la franja de seguretat del costat oriental del solar, va permetre determinar com l'*opus signinum* 17 estava afectat per un retall, i només es conservava part de la seva preparació de morter pobre (205) sobre el farciment constructiu 13, tocant al perfil oriental.

La datació d'aquesta reforma es pot datar en la segona meitat del segle III dC., tot just immediament després de la data que ens dóna el tresoret monetari cremat sobre el paviment 6¹⁸.

Fase VI

La darrera fase d'excavació, concretament la que correspon a la sabata de la grua, va permetre documentar la franja de seguretat del costat oriental del solar. Aquest fet va treure a la llum una reparació del paviment d'*opus signinum* 17, que estava afectat per un potent retall/forat (209¹⁹) i posteriorment farcit i regularitzat amb l'UE 210 i 208, que no es pot datar amb precisió²⁰.

¹⁶ Les mides de l'UE 19 són 37x30 cm i 13x10 l'encaix. Les mides de l'UE 59 són 35x31 cm i 9x8 l'encaix. Les mides de l'UE 60 són 42x28 cm. i 12x8 l'encaix central.

¹⁷ Les mides de l'UE 62 són 35x30 i 11x7 l'encaix. Les mides de l'UE 61 són 42x24 cm i 11x11 l'encaix. Les mides de l'UE 59 són 35x31 i 9x8 l'encaix. Les mides de l'UE 137 són 35x28 i 10x9 l'encaix.

¹⁸ Cal destacar, però, la migradesa de material ceràmic associat a aquesta reforma susceptible d'oferir una datació acurada, ja que els dipòsits presenten un alt grau de residualitat, sobre tot de material tardo-republicà.

¹⁹ Aquest retall no només afectava al paviment 17 i llur preparació, sinó que arribava quasi fins a la roca natural, seccionant el paviment i el mur de la fase tardo-republicana 207 i 206.

²⁰ Els elements ceràmics amb què comptem són escadussers, destacant la presència de TSA-C i TS Lucente, i que ofereixen una cronologia de segona meitat del segle III dC. en endavant, tot i que la TS Lucente se sol trobar preferentment en nivells del segle IV dC.

Fase VII

Les darreres evidències arqueològiques corresponen als nivells de colgament de les estructures romanes, que presentaven intrusions modernes degut a remocions posteriors. Durant la present intervenció, motivada pel desmuntatge i excavació d'estructures i nivells afectats pels fonaments del bloc de vivendes que s'hi construeix, es van poder excavar els nivells de colgament encara conservats en la franja de seguretat del costat E del solar. Aquests nivells són les UEs 2 i 3, que han proporcionat força material, i que es poden datar en la primera meitat del segle V dC., com ja es va poder determinar en les campanyes precedents (UEs 2, 3, 11, 12, 100, 104 i 106).

8.- BIBLIOGRAFIA

ADSERIAS, M., BURÉS, L., MIRÓ, M., RAMÓN, E. 1993; "L'assentament pre-romà de Tarragona", a *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 3, Lleida, 177-0.

ALBINYANA, J.F., BOFARULL, A. de, 1849; *Tarragona Monumental, ó sea, Descripción de todas sus antigüedades y monumentos celtas y romanos*, Tarragona.

ANGUERA, P., 1992; "Tarragona a l'època de Bonaventura Hernández Sanahuja", a *Un home per a la Història. Homenatge a Bonaventura Hernández Sanahuja*, Tarragona, 10-19.

AQUILUÉ, X., DUPRÉ, X., MASSÓ, J., RUIZ DE ARBULO, J., 1991; "La cronologia de les muralles de Tarraco", a *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 1, 271-298, Lleida.

ARCO, A., 1894 ; *Catálogo del Museu Arqueológico*, 1894.

ASENSIO, D., CIURANETA, M., MARTORELL, S., OTIÑA, P., 2000; "L'assentament ibèric de Tarragona. L'excavació de Manuel Berges al carrer desl Caputxins l'any 1978", *Tàrraco 99, arqueologia d'una capital provincial romana*, Documents d'Arqueologia Clàssica, 3, 71-82.

BURÉS, L., GARCIA, M., MACIAS, J.M. 1999; "Un aqüeducte soterrani a Tàrraco", *Empúries* 51, Girona.

BERGES, M., FERRER, M., 1982; "Excavaciones en la calle Comandante Rivadulla", *Noticario Arqueológico Hispánico* núm. 5, Madrid, 227-234.

CARTAÑÀ 1864; "Lista de los objetos encontrados en el pozo..." *Butletí R.S.A.T.*

CODEX 2001a; *Memòria de l'excavació arqueològica en el solar núm. 12-14-16 del C/ Sevilla/Núm. 2-4-6-8 del Passatge Fornes de Tarragona (Tarragonès)*. Memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

CODEX 2001b; *Projecte del desmuntatge dels solars núm. 12-16 del C/ Sevilla i 2-8 del Passatge dels Fornes de Tarragona*. Memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

CORTÉS, R., GABRIEL, R., 1985; *Tarraco: Recull de dades arqueològiques*, Tarragona.

DÍAZ, M. 2000; Tipocronologies de los contextos cerámicos republicanos de *Tarraco*, *Empúries* 52, Girona.

DÍAZ, M.; PUCHE, J.M. 2001; "El urbanismo tardorrepublicano de *Tarraco*, estudio de los niveles constructivos del gran colector", *RAP* 11, Lleida.

FERRER, M.A., DASCA, A., ROVIRA, J., 1994; *-CL- anys de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense. Una aproximació a la seva història (1844-1994)*, Tarragona.

GIBERT, A., 1916; *Temples pagans de la Tarragona romana*, Tarragona.

GÜELL, M., 1994; "Noves aportacions al coneixement de la Tàrraco tardo-republicana: el carrer de Lleida, 27", a *Tribuna d'Arqueologia 1992-1993*, Barcelona, 107-113.

HERNANDEZ, B., 1864; "Estudios históricos I", *Gaceta de Madrid*, 3/12/1864.

HERNÁNDEZ, B., TORRES, J.M., 1867; *El indicador arqueològic de Tarragona*, Reedició facsimil realitzada per l'Ajuntament de Tarragona l'any 1982.

HERNÁNDEZ, B., 1884; *Opúsculos históricos, arqueológicos i monumentales*. Tarragona

HERNÁNDEZ, B., MORERA, E., 1892; *Historia de Tarragona desde los remotos tiempos hasta la época de la restauración cristiana*, Tarragona.

La Ceràmica, 2000; *La ceràmica de vernís negre dels segles II i I aC: centres productors mediterranis i comercialització a la Península Ibèrica*. Taula rodona. *Empúries* 4 i 5 de juny de 1998.

MACIAS, J.M., 2000; "L'urbanisme de Tàrraco a partir de les excavacions de l'entorn del fòrum de la ciutat", *Tàrraco 99, arqueologia d'una capital provincial romana*, Documents d'Arqueologia Clàssica, 3, 83-106.

MIRÓ, M.T., 1988; "Restes ibèriques al carrer Caputxins (Tarragona)", *Butlletí Arqueològic*, èp. V, 6-7 (1984-85), Tarragona, 3-9.

MIRÓ, M.T., 1987; "El nucli ibèric de Tarraco: dels seus inicis a la integració dins la ciutat romana" a *Jornades Internacionals d'Arqueologia romana. Documents de treball*. Granollers 1987.

MIRÓ, M.T., 1988; "Restes ibèriques al carrer Caputxins (Tarragona)" a *Butlletí Arqueològic*. Època V, 6-7 (1984-85).

OTIÑA, P., 1999; *Informe de les excavacions arqueològiques realitzades al carrer Caputxins 23 de Tarragona*. Inèdit. Informe lliurat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

OTIÑA, P., RUIZ DE ARBULO, J., 2000; "xxxxxx", *Empúries*, 52, Girona, xx-xx.

RUIZ DE ARBULO, J., 1990: El Foro de *Tarraco*, a *Cypsela* 8, Girona, 119-138.

SERRA VILARÓ, J., 1932: Excavaciones en Tarragona, *Memoria de la Junta Superior de Excavaciones 116*, Madrid.

ANNEX D'ESTUDI I INVENTARI DE MATERIALS

Introducció

En les darreres dècades, l'anàlisi dels materials arqueològics d'època clàssica ha experimentat un important desenvolupament. Per una banda, la creació d'un sistema de registre cada cop més objectiu mitjançant la normalització dels sistemes d'inventari i l'elaboració de repertoris tipològics cada cop més complets, representatius i precisos. Per l'altra, s'han començat a consolidar les bases per definir un suport interpretatiu que permeti contextualitzar-los des d'un punt de vista històric, econòmic i social.

Seguint els criteris esbossats en el paràgraf anterior, hem optat per utilitzar un sistema de registre informatitzat (Base de dades FileMaker) que permet incloure tant les dades relatives a les peces com al procés de tractament aplicat (observacions, documentació, etc.). Per facilitar la tasca d'introducció de dades s'utilitza una codificació numèrica que omple automàticament els camps destinats a la classe i al tipus.

					<input type="text" value="N"/>	<input type="text" value="N + UE"/>	<input type="text" value="N + UE + CODI"/>		
I nventari de materials									
SIGLA	■ Cronologia U.E.		t. p.q.	t. a.q.	UE			<input type="text"/>	
Còdi	☐ Classe	Tipus	PC	INF	Anses	Fons	Vores	Alt.	INDIV
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Observacions	<input type="text"/>								
Núm. Ref.	<input type="text"/>						Total fragments	<input type="text"/>	
Cronologia classe / tipus	☐	t. p.q.	t. a.q.	Documentació			☐ Dibuix	☐ Foto	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>				<input type="text"/>	<input type="text"/>	

Pantalla d'entrada de dades

En la presentació impresa (en forma de llistat per Unitats Estratigràfiques) s'inclou la cronologia de la UE corresponent i un còmput de totals que facilita el tractament estadístic i gràfic de les dades obtingudes.

UE	Crono.	De	a	Ref.	PC	INF	Fons	An.
Classe	Tipologia							
TOTALS					PC	Vores	Fons	Anses
				Fragments				

Pantalla d'impressió

La classificació dels materials -en la seva major part ceràmics- s'efectua prenent com a referència els repertoris tipològics més recents i d'ús més habitual. Per citar-ne alguns dels més representatius: Atlante 1981 (ceràmiques fines i comuna africana d'època imperial i tardoantiga), Reynolds 1995 (per materials d'època tardoantiga), Morel 1981 (ceràmiques fines d'època republicana), Key 1984 (àmfores d'època tardoantiga), Ramon 1981 i 1991 (àmfores púnico-ebusitanes), Peacock/Williams 1986 (per àmfores romanes), Lattara 1993 (per la ceràmica antiga de la Mediterrània nord-occidental), *Conspectus Formarum Terrae Sigillatae Italico Modo Confectae* (per la Terra Sigillata Itàlica), Macias 1999 (per la ceràmica comuna tardoantiga), etc. A més d'aquestes obres de referència, comptem amb un extens fons bibliogràfic que ens permet resoldre qüestions específiques. Finalment, la valoració i datació de cada unitat estratigràfica és el resultat de combinar la globalitat del material obtingut amb les característiques formatives del dipòsit arqueològic (nivell d'enderroc, farciment constructiu, abocador de deixalles, etc.).

Estudi dels materials arqueològics

Els nivells tardo-republicans de la fase II...

Els contextes ceràmics més antics procedeixen dels farciments constructius UEs 30 i 54²¹, que van proporcionar un conjunt ceràmic que, quantitativament, completa l'exhumat en les campanyes precedents²². Caldria destacar, sobre el que es va dir d'aquests materials, la

²¹ D'aquesta fase, en les intervencions precedents tenim, a més, l'UE 131.

²² UEs 30 i 131, entre els quals el material més representatiu, i que ens ha permès datar-lo en la segona meitat del segle II aC. El conjunt del vernís negre està compost per campaniana A formes Lamboglia 55, 36 i 27, que ja es troben als primers moments del segle II aC, juntament amb una pàtera Lamboglia 5/7, més pròpia de contextos de segona meitat del segle II aC. Juntament s'han recuperat fragments de campaniana B i parets fines de la forma Mayet 1 o 2. Acompanyant aquesta ceràmica fina tenim ceràmica comuna itàlica (lopas forma Com It 4b, tapadora F3 Celsa 80.8145, juntament amb la cassola F2 Torre Tavernera 4,1) i roig intern pompeïà, amb ceràmica local com la ibèrica pintada, bols i bicònics de ceràmica grisa de la costa catalana, així com importacions de comuna púnica, una forma més típica de la primera meitat del segle II aC (Lancel P.20/ 911a1).

presència de formes del repertori formal de la campaniana B com la Lamb. 1, pròpia de nivells del darrer terç del segle II aC. A més trobem vernís negre del tipus A formes Lamb. 27B i 36, acompanyat de ceràmica ibèrica llisa i pintada, grisa de la costa catalana (amb algun gerret bicònic) i àmfores de procedència ibèrica, itàlica, ebussitana, púnica centre-mediterrània i del Cercle de l'Estret. Per últim, caldria esmentar la presència de vernís negre de Cales del tipus antic, concretament un fons amb decoració de "cuoriccini", datable entre el 200-130 aC., que com ja va quedar de manifest arran de les intervencions anteriors, posa de manifest un horitzó propi dels primers anys del segle II aC. Que va quedar anorreat per les reformes constructives tardo-republicanes de finals d'aquesta segona centúria (CODEX 2001).

Els nivells alto-imperials de la fase III

Aquesta fase està relacionada amb la construcció d'un dipòsit revestit amb *opus signinum* (UEs 201 i 107), amb el qual estaria relacionat el farciment constructiu UE 109²³, que ha proporcionat un conjunt ceràmic que podem datar a mitjans del segle II dC, sense gaires precisions. Entre el material recuperat destaca la presència de ceràmica de cuina africana datables a partir d'inicis de segle, com la Ostia III-267, i d'altres que es daten a partir de mitjans de segle, com la Ostia I-261 i Hayes 131²⁴, de manera que podem determinar una data no massa precisa de mitjans del segle II dC. per aquesta fase.

Els nivells alto-imperials de la fase IV

La reforma del dipòsit d'*opus signinum* 201, transformant aquesta àrea en una zona d'emmagatzematge de vi en grans contenidors (dòlies), s'ha documentat en un seguit d'estructures ja descrites i nivells de terra que han proporcionat un conjunt ceràmic no massa significatiu, però que permet realitzar certes precisions cronològiques. El material procedent de l'UE 223, la preparació del paviment 132²⁵, ha permet recuperar àmfora Sud-Hispànica Beltrán 2A i Tarraconense Dr- 2-4, juntament amb ceràmica de cuina africana i TSA-A del tipus Lamb. 9A, forma que apareix en totes dues produccions a partir del 175 dC. D'aquesta manera podem datar aquesta fase a partir del darrer quart del segle II dC.

Completarien aquest conjunt els contenidors amfòrics, dels quals estan representats els itàlics, púnics, púnics del Cercle de l'Estret i eivissencs

²³ Excavat durant la campanya de l'any 2001.

²⁴ També s'hi va recuperar un fragment de TSA-C de la forma Hayes 49, que deu ser una intrusió, ja que aquest estrat es va excavar en un angle de difícil accés, i és possible que hagin caigut fragments de ceràmica del perfil.

Els nivells del segle III dC.

Com ja hem esmentat en l'apartat corresponent, durant la segona meitat del segle III dC. es produeix una gran reforma constructiva, aixecant la cota de circulació amb el farciment constructiu 13, per després col·locar el paviment d'*opus signinum* 17 sobre la preparació de morter de calç 205. Aquests nivells han proporcionat un conjunt ceràmic on, malgrat l'alta residualitat de material tardo-republicà i del segle I dC., s'ha pogut datar arran de la presència de ceràmica pròpia del segle III dC. Trobem àmfores Keay 7 de producció africana i Beltrán 68 de producció Sud-hispànica, juntament amb ceràmica fina del tipus TSA-C forma Hayes 48B, que ens arriba a partir de l'any 250, i que estableix una cronologia per aquesta fase de segona meitat del segle III dC.

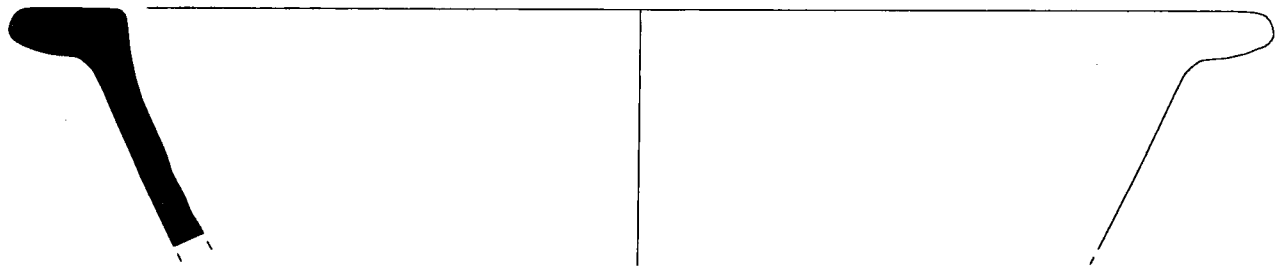
Reforma de les estructures del segle III dC.

La present excavació va treure a la llum un gran retall/forat en el paviment d'*opus signinum* 17, que estava farcit i anivellat de nou (potser una reparació-sanejament de l'UE 17) amb dos estrats, les UEs 208 i 210. D'aquests nivells es va recuperar un conjunt ceràmic que contenia, com a material més significatiu, TSA-C i TS Lucente datables a partir del segle III i, amb més abundància en el segle IV la TS Lucente. Completen el conjunt ceràmica de cuina africana de les formes Ostia III-332, I-262, III-267, que inicien la seva producció a finals del segle I i inicis del segle II dC., però que es prolonga fins al segle V dC. Amb aquestes dades, aquesta fase es podria datar, sempre amb molta prudència, en el segle IV dC., sense descartar una cronologia de finals del segle III.

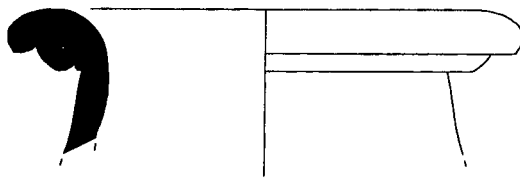
Els nivells baix-imperials del segle V dC.

Dels nivells de colgament UEs 2 i 3, també excavats durant les campanyes dels anys 2000 i 2001, se n'ha pogut recuperar més material arqueològic que ens confirma la datació establerta de primera meitat de segle V dC. Acompanyant formes de cuina africana, amb formes que arriben fins a mitjans del segle V dC., trobem TSA-D de les formes Hayes 50B, amb una datació final vers el 400, i TSA-D forma Hayes 87A, datada entre el 450-550 dC. D'aquesta manera podem situar aquesta fase entorn la meitat del segle V dC.

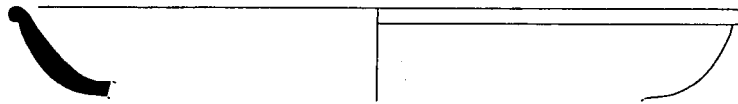
²⁵ D'aquesta fase tenim les UEs 1001 i 111, excavades durant l'any 2001)

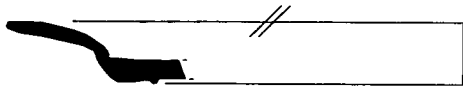
TS-12-02-213-20

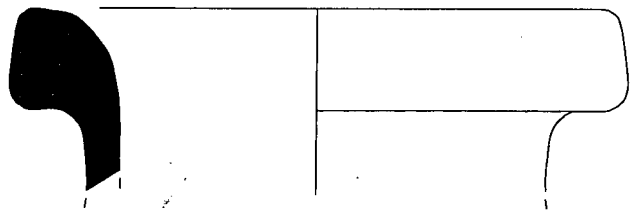
TS-12-02-13-24

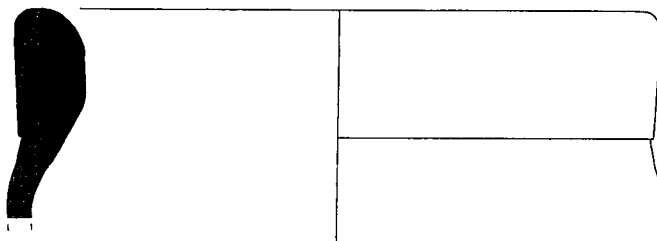
TS-12-02-200-2

TS-12-02-13-19

TS-12-02-13-26

TS-12-02-13-25

UE 2

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Africana		8					1			REVISAR
Àmfora Africana		9					1			REVISAR
Àmfora Africana				14						
Àmfora Indeterminada				54	2	6				
Àmfora Itàlica				1						
Àmfora Sud-Hispànica				9		1				
Àmfora Tarraconense				4		1				
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4					1				
Campaniana A				1						
Campaniana A	Lamb. 27						1			
Comuna Ox. Ibèrica	Tenalla						1		1	
Comuna Ox. Ibèrica	Kàlatos						1		1	
Comuna Oxidada				28	10	5	4			
Comuna Oxidada	Olla						4			
Comuna Oxidada	Gibrell	1					1			
Comuna Oxidada	Morter						1			
Comuna Oxidada	Bol						2		2	
Comuna Oxidada	Gerra						1		1	
Comuna Oxidada	Tapadora						3		3	
Comuna Oxidada	Cassola alta						1		1	
Comuna Oxidada				1						Engobada per la cara externa de vermell.
Comuna Reduïda				2	3					
Cuina Africana				6	1					
Cuina Africana	Cassola				3			4*		*Carenes
Cuina Africana	Tapadora						1			
Cuina Africana		2					1			REVISAR
Cuina Africana		6					1			REVISAR
Cuina Africana	Lamb. 10A						1			
Cuina Africana	Lamb. 9A						1			
Cuina Africana	Ostia I-261						1			
Cuina Africana	Ostia I-262						1			
Cuina Africana	Ostia II-306						1			
Cuina Africana	Ostia III-332						1			
Elements de Marbre	Placa			1			4		1	Marbre blanc, força gruixut.
Elements de Marbre	Placa			1						Marbre blanc, de gruix fi.
Elements de Marbre	Placa			3						Marbre blanc, força gruixut
Elements de Marbre	Morter		1							
Elements de Marbre	Placa			1						Africano?
Elements Metàl·lics	Clau bronze		1							
Elements Metàl·lics	Ferro			5						
Fauna	Os			2						
Frag. Pintura Mural	Vermella			1						
Frag. Pintura Mural	Púrpura			1						
Frag. Pintura Mural	Groga			1						
Frag. Pintura Mural	Polícroma			1						
Frag. Pintura Mural	Blanca			1						
Grollera Reduïda				2	1	1				
Imbrex				2			4			

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Llàntia				1				
Mat. Construcc. Ceràmics	Bipedal				1			
Mat. Construcc. Ceràmics					1			Amfora amb restes de morter.
Os, Ivori, Banyà, Petxina	Agulla d'os		1			1*		*Boleta del cap
PF Clofolla d'Ou					1			
Tegula			1			2*		*Aletes
TS Africana C	Lamb. 40 bis				1			
TS Africana D		5		1				Decoració d'elements florals impresos
TS Africana D				1				
TS Africana D	Hayes 50B	4, 7	2		3		2	
TS Africana D	Hayes 87A	3			1			
TS Hispànica			3					
TS Hispànica	Drag. 15/17					1		Carena
TS Hispànica	Drag. 17b				1			
TS Hispànica	Drag. 37a				1			
TS Itàlica			2	1				
TS Sud-Gal·lica	Herm. 19				1			
TS Sud-Gal·lica			2	1		1*		*Carena
TS Sud-Gal·lica	Drag. 15/17				1			
Vernís Negre de Cales	Lamb. 3				1			B- Cales

UE 3

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Indeterminada			6	1				
Àmfora Tarraconense			1					
Comuna Ox. Ibèrica			1					
Comuna Oxidada			1	1	1			
Comuna Pint. Ox. Ibèrica	Kàlatos		1		1			
Cuina Africana			1	1				
Fauna	Os		1					
Fauna	Dents	4				1	1	
Fauna	Os		24					
Frag. Pintura Mural	Vermella		1					
Frag. Pintura Mural	Verda		1					
Grollera Reduïda	Olla				1			
Imbrex					1			
Mat. Construcc. Ceràmics			2					Amb restes de morter

UE 13

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Africana			3					
Àmfora Africana			26	3				
Àmfora Africana	Keay 7	25			1			
Àmfora Africana	Neopúnic	24			1			Imitació de les antigues Mañá C2
Àmfora Greco-Itàlica			6					
Àmfora Indeterminada			147	1	3	1		
Àmfora Itàlica			7					
Àmfora Púnico-Ebussitana			27					
Àmfora Sud-Hispànica			63	2	4			
Àmfora Sud-Hispànica	Beltrán 2?				1			
Àmfora Sud-Hispànica	Beltrán 68		1		1			

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Sud-Hispànica	Haltern 70						1			
Àmfora Tarraconense				23			2			
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4						7			
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4	26					5		1	Llavi rectangular engruixit, propi de la variant tardana.
Campaniana A				15						
Campaniana A		17					1			REVISAR
Campaniana A		18			1					Decorada amb 4 palmetes radials vorejades per una filada d'estries
Campaniana A	Lamb. 27	13					1			
Campaniana A	Lamb. 27	14					3		1	
Campaniana A	Lamb. 31	12					1			
Campaniana A	Lamb. 36						1			
Campaniana A	Lamb. 5						1			
Campaniana A	Lamb. 55	15, 16					2		2	
Cer. Púnica				20	2	1	1			
Centre-Mediterrània							3		1	
Cer. Púnica									1	
Centre-Mediterrània										
Comuna Itàlica	Tapadora	1					2		1	Revisar
Comuna Itàlica	Tapadora						1			
Comuna Itàlica	Vegas 14			3	4		2		2	
Comuna Ox. Ibèrica				34	1		2			
Comuna Ox. Ibèrica	Bol	3					4		3	Llavi reentrant
Comuna Oxidada	Mortor			1			2		1	Grans dimensions
Comuna Oxidada	Mortor						2		2	
Comuna Oxidada				153	9	4	3	1*		*Carena
Comuna Oxidada	Tapadora				4		1		1	
Comuna Oxidada	Bol						9		9	
Comuna Oxidada	Tapadora						2		2	
Comuna Oxidada	Gerra						3		3	
Comuna Oxidada	Plat						4		4	
Comuna Oxidada	Petit bol						1		1	Engobat
Comuna Oxidada	Gibrell						2		1	
Comuna Oxidada	Gibrell						5		1	Pasta verda
Comuna Oxidada	Gerra					1				
Comuna Oxidada	Tapadora						1			
Comuna Oxidada	Olla brunyida						1			
Comuna Oxidada	Plat d'aleta						4		3	
Comuna Oxidada	Gerra globular					1				
Comuna Pint. Ox. Ibèrica				11						
Comuna Pint. Ox. Ibèrica	Gerra						1			
Comuna Pint. Ox. Ibèrica	Gerreta	2					2		1	
Comuna Pint. Ox. Ibèrica	Plat			2			6		1	Semblant Lamb.7
Comuna Pint. Ox. Ibèrica	Kàlatos						3		3	
Comuna Reduïda				21	1	2				
Comuna Reduïda	Gerra						2		2	1 amb ansa
Comuna Reduïda	Olla						1		1	
Cuina Africana				7						
Cuina Africana	Cassola						1		4*	*Carenes
Cuina Africana	Tapadora				1					

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Cuina Africana	Lamb. 10A						2		2	
Cuina Africana	Ostia II-303	22					1			
Cuina Africana	Ostia II-306	23					1			
Cuina Africana	Ostia III-332	21					4		3	
Elements Ceràmics	Amforisc						1		1	
Elements de Marbre	Placa			1						Africano
Elements Metàl.lics	Bronze			1						
Elements Metàl.lics	Ferro			1						
Elements Metàl.lics	Ferro			3						Possible fulla de ganivet
Elements Metàl.lics	Clau de ferro		2							
Fauna				49						
Fauna	Dents		3	1						
Frag. Pintura Mural	Vermella			1						
Frag. Pintura Mural	Negra			2						
Frag. Pintura Mural	Blanca			1						
Frag. Pintura Mural	Groga			1						
Frag. Pintura Mural				2						
Grisa de la Costa Catalana				35	4	1	2		3	
Grisa de la Costa Catalana	Gerra bicònica			33	3	2	11		11	
Grisa de la Costa Catalana	Gerra bicònica	4		1		1			1	
Grisa de la Costa Catalana	Gerra bicònica	5						1		Carena estriada
Grisa de la Costa Catalana	Gerra bicònica	6					2		1	
Grisa de la Costa Catalana		7,8					2		2	
Grollera Reduïda	Oleta						2		1	
Grollera Reduïda	Tapadora						1			
Grollera Reduïda				7						
Grollera Reduïda	Olla			1	1				1	
Imbrex				2			1			
Llàntia					1			1*	1	*Anseta aplicada, de pasta grisa semblant a la grisa de la costa
Llàntia					1			1*	1	*Bec. Vernís vermell
Llàntia					1			3*	1	*Discus. Vernís vermell i pasta verda.
Llàntia Republicana de Vernís Negre		9			2				1	Amb bec, de pasta grisa.
Malacologia Marina	Cargola				2					
Malacologia Marina	Cloïsa		1							
Mat. Construcc. Ceràmics				8						
Mat. Construcc. Ceràmics	Bipedal						1			
Os, Ivori, Banyà, Petxina	Agulla d'os							1		
Parets Fines							1		2*	*Decoració fulles de pinya
Roig Intern Pompeià					6					
Tegula				5				4*		*Aletes
TS Africana C	Hayes 48B	19					1			
TS Hispànica				11	3					
TS Hispànica					1					Segell cartel·la emmarcada per un cercle incís: "OFSI..."
TS Hispànica					1					Grafit en fons extern amb forma de "X"
TS Hispànica	Drag. 27						1			
TS Hispànica	Drag. 30						1			
TS Hispànica	Drag. 37b						1			
TS Itàlica							1			

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Vaixella Vítria			2						
Vernís Negre Etrusco-Lacial			9						
Vernís Negre Etrusco-Lacial						1		1	Revisar
Vernís Negre Etrusco-Lacial	Lamb. 55	10				3		1	F 2233?. Revisar

UE 17 Tipus UE: Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Indeterminada			2						
Campaniana A	Lamb. 27	2				1			
Campaniana A	Lamb. 34	1				1			
Comuna Oxidada			1						
Comuna Red. Ibèrica			5						
Frag. Pintura Mural	Vermell		1						
Grisa de la Costa Catalana			3						
Grisa de la Costa Catalana	Bol					1			
Mat. Construcc. Ceràmics			1						

UE 18 Tipus UE: Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Ibèrica			6						
Àmfora Indeterminada			2						
Cer. Púnica Centre-Mediterrània			1						
Comuna Ox. Ibèrica			18						
Comuna Oxidada			1						
Comuna Pint. Ox. Ibèrica			2						
Grisa de la Costa Catalana			2		1	1			
Parets Fines	Mayet 2	1				1			

UE 19 Tipus UE: Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Elements Petris	Encaix		1					1	Encaix per a algun tipus de cancell fet en pedra Mèdol

UE 21 Tipus UE: Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Ibèrica						1			
Àmfora Indeterminada			5			2			
Comuna Ox. Ibèrica						1			
Comuna Oxidada			5						
Fauna	Os		1						
Frag. Pintura Mural	Vermella		2						
Frag. Pintura Mural	Groga		1						

UE 30 Tipus UE: Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Ibèrica						1			
Àmfora Indeterminada			23						
Àmfora Itàlica			1						
Àmfora Púnica Cercle de l'Estret			4						
Àmfora Púnico-Ebussitana			4						
Àmfora Púnico-Ebussitana	PE 14	1				1			
Campaniana A			5		1				

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Campaniana A	Lamb. 27B?	3					1			REVISAR
Campaniana A.	Lamb. 36			1						
Campaniana B	Lamb. 1	4					1			B-indeter. REVISAR
Cer. Púnica	Gerra	2				1				
Cer. Púnica				12						
Centre-Mediterrània				1						
Comuna Itàlica				19	1					
Comuna Ox. Ibèrica	Gerra						1			
Comuna Ox. Ibèrica	Olleta						2		2	
Comuna Oxidada				16						
Comuna Pint. Ox. Ibèrica				1						
Comuna Red. a Mà Ibèrica				1						
Cuina Africana				1						Intrussió
Elements Metàl·lics	Escòria ferro			3						
Fauna	Os			2						
Grisa de la Costa Catalana	Gerret bicònic			4		1				
Grollera Reduïda				5						
Grollera Reduïda	Tapadora						1			
Mat. Construcc. Ceràmics				1						
TS Itàlica				1						Intrussió
Vernís Negre de Cales		5			1					Decoració impresa de "cuoricino" envoltada estries.

UE 54

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Ibèrica							1			
Àmfora Indeterminada				18						
Àmfora Púnica				1						
Cer. Púnico-Ebussitana				3						
Comuna Ox. Ibèrica				30						
Comuna Oxidada				13	1	1				
Comuna Oxidada							1			Engobada de vermell, quasi perdut.
Comuna Oxidada	Plat d'aleta						3		2	
Comuna Reduïda				1						
Comuna Reduïda	Lamb. 27						1			
Grollera Reduïda	Tapadora			1			1			
Grollera Reduïda				1	1					

UE 59

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Elements Petris	Encaix		1						1	Encaix per a algun tipus de cancell fet en pedra Mèdol

UE 60

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Elements Petris	Encaix		1						1	Encaix per a algun tipus de cancell fet en pedra Mèdol

UE 61

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Elements Petris	Encaix		1						1	Encaix per a algun tipus de cancell fet en pedra Mèdol

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
UE 62	Tipus UE:	Cronologia UE: De a								
Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Elements Petris	Encaix		1						1	Encaix per a algun tipus de cancell fet en pedra Mèdol
UE 114	Tipus UE:	Cronologia UE: De a								
Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Dolium				7	1		2		1	
UE 200	Tipus UE:	Cronologia UE: De a								
Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Amfora Indeterminada				6		1				
Amfora Itàlica				1						
Amfora Sud-Hispànica				2	1					Amb restes de morter
Amfora Tarraconense				4						
Comuna Oxidada				17	2		7			
Comuna Oxidada	Plat						1			
Comuna Reduïda				4						
Fauna	OS			6						
Grisa de la Costa Catalana					1					
Mat. Construcc. Ceràmics				11						
TS Hispànica				7						
TS Hispànica	Drag. 27	2					2		1	
TS Hispànica	Drag. 27	3					1		1	
TS Hispànica	Drag. 33o 15/17	4					1		1	
UE 207	Tipus UE:	Cronologia UE: De a								
Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Elements Vitris	Compte de collaret		1							Pasta de vidre verda.
UE 208	Tipus UE:	Cronologia UE: De a								
Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Amfora Africana				7						
Amfora Indeterminada				38	2	2				
Amfora Indeterminada				1						Amb forat circular fet abans de la cocció. Possible PE
Amfora Indeterminada	Dressel 2-4					1				
Amfora Itàlica				1						
Amfora Púnico-Ebussitana				2						
Amfora Sud-Hispànica				1						
Campaniana A				7	1*					*Decorat amb palmeta
Campaniana A	Lamb. 27						2			
Campaniana A	Lamb. 36						1			
Comuna Itàlica							1			
Comuna Ox. Ibèrica				2						
Comuna Oxidada				26	3	1				
Comuna Oxidada	Tapadora						1			
Comuna Oxidada	Bol						3		3	
Comuna Oxidada	Tapadora						1			
Comuna Oxidada	Morter						1			
Comuna Pint. Ox. Ibèrica	Kàlatos			17	3		2	4*		*Carenes
Comuna Red. Ibèrica				4						
Comuna Red. Ibèrica				1						

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Comuna Reduïda			9					
Comuna Reduïda	Gerreta				1			
Comuna Reduïda	Tapadora				1			
Cuina Africana			2					
Cuina Africana	Tapadora			3				
Cuina Africana	Ostia I-262				1			
Cuina Africana	Ostia III-267				1			
Cuina Africana	Ostia III-332				2		2	
Elements de Marbre	Placa				1			Pavonazzeto
Elements de Marbre	Placa		2					Marbre blanc. Recreemat
Elements de Marbre	Placa				1			Africano
Elements Metàl.lics	Plom		1					
Elements Petris	Placa				1			Pedra d'Alcover
Fauna	Os		17					
Fauna	Dent	1						
Grisa de la Costa Catalana			4					
Grisa de la Costa Catalana	Gerret bicònic		4	1	1			
Imbrex			1		2			
Llàntia			1	1				
Llàntia			1	1				
Llàntia				1				Vernís vermell
Mat. Construcc. Ceràmics			7					
Os, Ivori, Banyà, Petxina	Agulla d'os					1		Punxa
Parets Fines	Mayet 13				1			
Parets Fines	Mayet 2				1			
TS Africana C			1					
TS Lucente			1					
Vernís Negre de Cales			9					
Vernís Negre de Cales	Lamb. 33b				1			
Vernís Negre de Cales	Lamb. 5				1			

UE 210

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Indeterminada			6					
Àmfora Indeterminada				1				
Àmfora Sud-Hispànica			3					
Àmfora Tarraconense			1		1*			*Dr. 2-4
Campaniana A			1					
Comuna Oxidada			11	1	2	3		
Comuna Reduïda			2					
Cuina Africana	Lamb. 10					1		Carena
Cuina Africana	Lamb. 9		1					
Elements Metàl.lics	Ganxo de ferro					1		
Fauna	Os		1					
Frag. Pintura Mural	Vermella		4					
Grollera Reduïda			2					
Imbrex					1			
Llàntia					1			
Mat. Construcc. Ceràmics			1					Amb restes de morter
Tegula						2	2	Aletes

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Vaixella Vítria			1					
Vidriada Romana			1		1			Vora d'aleta estriada i vidriada
UE 214	Tipus UE:	Cronologia UE: De a						
Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Africana			5					
Àmfora Indeterminada			12					
Àmfora Sud-Hispànica			5	1				
Àmfora Tarraconense			6					
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4				1			Llavi evolucionat
Campaniana A			1					
Comuna Oxidada			7	1	4			
Comuna Oxidada	Tapadora					1		Pom
Cuina Africana			9					
Cuina Africana	Tapadora			1				
Cuina Africana	Olleta			1				
Cuina Africana	Lamb. 9				1	1*		*Carena
Cuina Africana	Lamb. 9				1			
Cuina Africana	Ostia III-267				2		2	
Elements Metàl·lics	Escòria de ferro		1					
Elements Petris	Llosa					1		
Fauna	Os		8					
Frag. Pintura Mural	Granat		1					
Grollera Reduïda	Olla				1			
Imbrex			4					
Mat. Construcc. Ceràmics			5					
Os, Ivori, Banyà, Petxina	Agulla d'os					1		Punxa
TS Africana A			1					
TS Itàlica			3		1			

UE 217	Tipus UE:	Cronologia UE: De a						
Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Africana			6					
Àmfora Indeterminada			40	1				
Àmfora Indeterminada	Dressel 2-4			2				
Àmfora Oriental		2			1			Possible L.R.A. 6 Revisar
Àmfora Oriental	L.R.A. 3		1					
Àmfora Púnico-Ebussitana			3					
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4			2				
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4	13			1			Llavi evolucionat
Comuna Ox. Ibèrica	Kàlatos				1			
Comuna Oxidada			12	1				
Comuna Oxidada	Gerra ansada				2	1		
Comuna Oxidada	Gerra				1			
Comuna Oxidada	Bol				2	1		
Comuna Oxidada	Tapadora				1	1		
Comuna Oxidada	Gerra ansada				1			
Comuna Red. Ibèrica			1					
Cuina Africana			22					
Cuina Africana	Tapadora			3				
Cuina Africana		12			1	1		Cassola, revisar

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Cuina Africana	Lamb. 9a	5,6		1	1			
Cuina Africana	Ostia III-267	11			1		1	
Cuina Africana	Ostia III-332	7,8,9,10			4		4	
Elements Metàl·lics	Escòria de ferro		1					
Fauna	Os		20					
Fauna	Dents		3					
Fauna	Mandíbula		1					
Frag. Pintura Mural	Vermella		1					
Grollera Reduïda			1					
Imbrex					1			
Mat. Construcc. Ceràmics			10					Amb restes de morter
Os, Ivori, Banya, Petxina	Agulla d'os	1	1					
Tegula			1					
TS Sud-Gal·lica	Drag. 37a	3,4			3		2	

UE 223

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref. PC	INF	Fons An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Greco-Itàlica					5			
Àmfora Greco-Itàlica					2			Amb ansa
Àmfora Greco-Itàlica				3	2			
Àmfora Indeterminada			77	1				
Àmfora Indeterminada				1				
Àmfora Indeterminada	Dressel 2-4	4		1	1		1	
Àmfora Itàlica			5					
Àmfora Púnica			6					
Àmfora Púnica				2	2			
Àmfora Púnica	Mañá C2	3			1			T-7.4.3.1 Revisar
Àmfora Púnico-Ebussitana			18					
Àmfora Púnico-Ebussitana	PE 23 o 24			1				
Àmfora Sud-Hispànica			24					
Àmfora Sud-Hispànica	Beltrán 2	1			1			
Àmfora Sud-Hispànica	Dressel 7/11	2			1			
Àmfora Tarraconense			1					
Àmfora Tarraconense			5					
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4				1			
Campaniana A			2					
Campaniana A	Lamb. 27				2		2	
Cer. Púnica Centre-Mediterrània	Tapadora d'àmfora		1					Fragment d'àmfora tallat com a tapadora.
Comuna africana	Plat d'aleta	9			1			Pdria ser una comuna púnica
Comuna Itàlica	Cassola				1			
Comuna Itàlica	Tapadora				1			
Comuna Ox. Ibèrica	Kálatos				1			
Comuna Ox. Ibèrica			6	2				
Comuna Ox. Ibèrica	Gerra				1			Amb ansa
Comuna Oxidada	Copa			1				Engalbada a l'interior semblant a la T.S. S-Gal·lica
Comuna Oxidada	Plat	8	2	1			1	Cara interna evernissada de vermell, decorat amb estries i cercles incisos.
Comuna Oxidada			33	3	3	2		
Comuna Oxidada	Plat d'aleta				1			
Comuna Oxidada	Gerra	10			1			

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Comuna Oxidada	Gerra	11					1			
Comuna Oxidada					2					Engalbada, amb restes vermells a l'interior
Comuna Oxidada	Gobelet						1			
Comuna Oxidada	Broc						1			
Comuna Oxidada	Morter				1					Pasta verda
Comuna Pint. Ox. Ibèrica	Kàlatos						1			
Cuina Africana				11						
Cuina Africana	Lamb. 9A	6			1		1			
Cuina Africana	Ostia III-332	5					1			
Elements Metàl.lics	Clau de ferro		1							
Fauna	Os			10						
Grisa de la Costa Catalana	Bol						2		1	
Grisa de la Costa Catalana	Gerra				1					
Grollera Oxidada	Olla brunyida						1			
Imbrex							1			
Malacologia Marina	Ostra		1							
Mat. Construcc. Ceràmics				11						Amb restes de morter
Parets Fines	Mayet 1/2				1					
Roig Intern Pompeià					2					
Tegula				2						
TS Africana A	Lamb. 9A	7					1			
TS Itàlica				1						
TS Itàlica	Consp. 18.20						1			
TS Sud-Gàl.lica				1	1					
Vernís Negre Etrusco-Lacial				1						
Vernís Negre Indeterminat							1			Possible Byrsa 401

UE 227

Tipus UE:

Cronologia UE: De a

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Àmfora Indeterminada				3						
Àmfora Púnica				2						
Àmfora Púnico-Ebussitana				1						
Campaniana A				1						
Grollera Reduïda				1						

	PC	Vores	Fons	Anses	INF	Alt.
TOTALS	21	314	135	91	1858	35
Fragments	2454					

UE-Indiv.	Tipus	Cronologia
13-1	Sesterци	Any 141. Emissió pòstuma de la Faustina.
13-2	Sesterци	138-171. Sesterци d'Antoninus Pius
13-3	Sesterци	138-171. Sesterци d'Antoninus Pius
13-4	Dupondi	Dupondi de bronze. Possiblement d'Antoninus Pius.
13-5	As	As de bronze. Possiblement d'Antoninus Pius.
18-1	As	As de bronze.
18-2	As	As de bronze.
207-1	Quadrant	
2081	Quadrant	

ANNEX D'INVENTARI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

UE	INTERPRETACIÓ
1	Restes del nivell agrícola excavat amb mitjans mecànics que es va deixar com a marge de seguretat per no afectar els estrats arqueològics.
2	Nivell de colgament dels paviments UEs 17 i 51, i de l'estructura d'encaixos (UEs 19, 59, 60, 61, 62).
3	Nivell de colgament dels paviments UEs 17 i 6, i de l'estructura d'encaixos (UEs 19, 59, 60, 61, 62).
4	Reparació del paviment d'opus signinum documentat sota el perfil meridional de l'excavació (Passatge Fornes).
5	Nivell de preparació del paviment 4.
6	Paviment d'opus signinum possiblement d'època alt-imperial.
7	Retall en el paviment 4 i 6 per col·locar-hi una dolia.
8	Dolia relacionada amb les estructures domèstiques documentades en l'extrem sud de l'excavació (UEs 4, 6, 48).
9	Nivell indeterminat.
10	Rasa d'espoli del mur que delimitava pel costat nord l'estança pavimentada amb les UEs 4 i 6.
11	Farciment de la rasa d'espoli UE 10.
12	Potent estrat, possiblement un sòl de conreu d'època moderna.
13	Nivell de preparació del paviment d'opus signinum UE 17.
14	Mur indeterminat.
15	Possible basament, d'1x0,7 m. de planta, cobert parcialment pel paviment 17.
16	Capa de preparació del paviment d'opus signinum 17.
17	Paviment d'opus signinum relacionat amb els encaixos 19, 59, 60, 61 i 62.
18	Estrat de regularització/farciment constructiu.
19	Bloc de pedra rectangular amb un encaix en el centre.
20	Estructura indeterminada.
21	Mur de la fase tardorepublicana, banquetta sobre la que s'aixeca el mur 52.
22	Nivell de preparació del paviment d'opus signinum 17.
23	Paviment associat al mur 14.
24	Mur de la fase ibèrica o tardo-republicana.
25	Nivell de colgament del paviment 26.
26	Paviment/horitzó constructiu pertanyent a la reforma de les estructures tardorepublicanes en època altoimperial.
27	Rasa constructiva del mur 24.
28	Possible paviment.
29	Farciment de la rasa 27
30	Farciment constructiu de regularització de la roca.
31	Rasa de fonamentació del mur 21.
32	Farciment de la rasa 31.
33	Rasa constructiva del mur de marge UE 34.
34	Marge/mur de cronologia indeterminada, probablement modern o contemporani.
35	Rasa de reparació de la claveguera 48.
36	Farciment de la rasa 35.
38	Sitja excavada en la roca amb un diàmetre de 0,4 m en la boca, 2,4
39	Sitja excavada en la roca.
40	Primer nivell de farciment de la sitja 38.

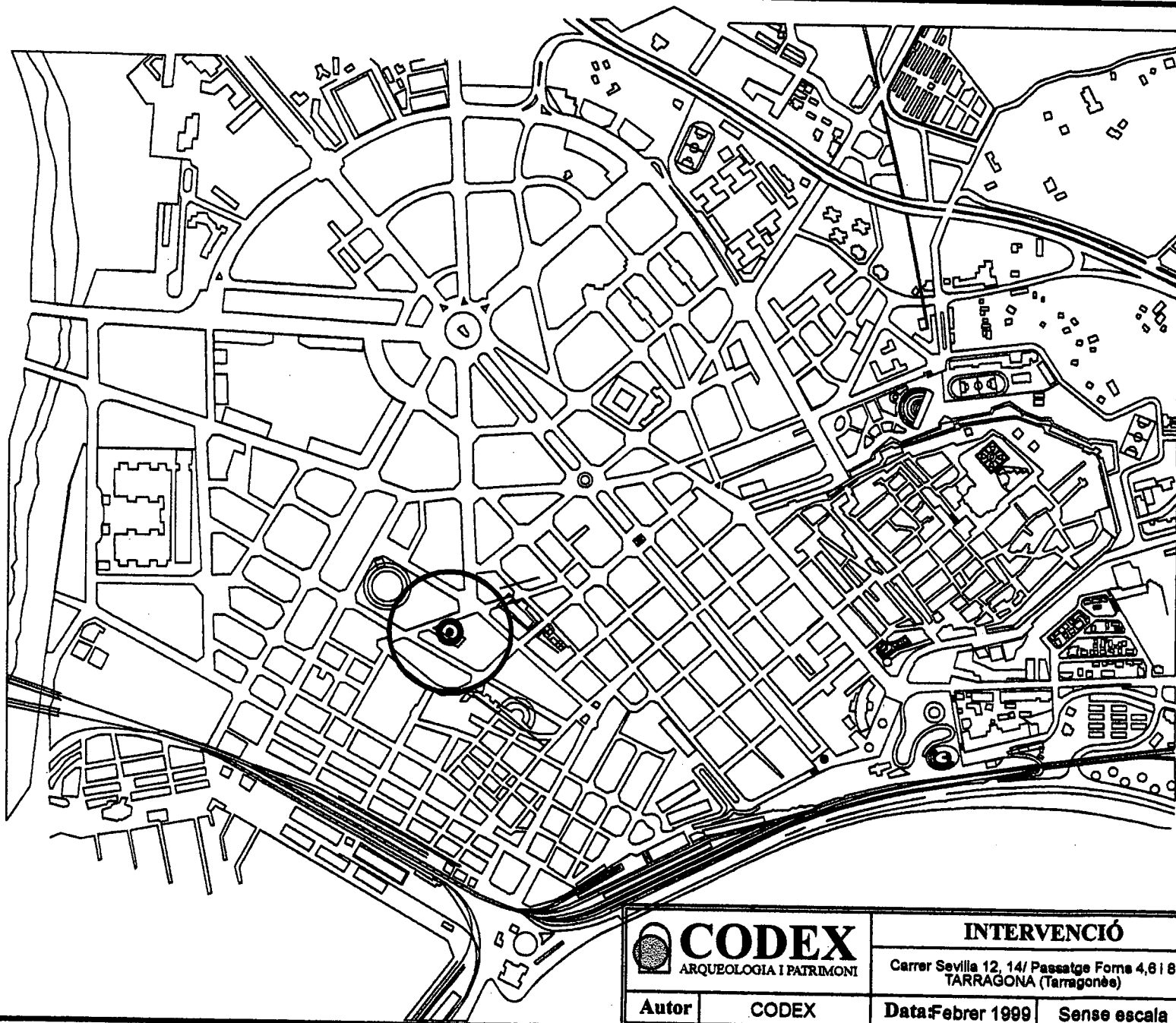
41	Farciment de la sitja 38.
42	Roca natural.
43	Farciment de la sitja 38.
44	Farciment de la sitja 38.
45	Farciment constructiu.
46	Farciment de la sitja 39.
47	Farciment de la sitja 39.
48	Claveguera documentada en l'extrem sud de l'excavació. Està associada a les estructures altoimperials. Es conserva un tram de 9 m. en sentit E-W.
49	Farciment de la claveguera 48.
51	Nivell de circulació-paviment.
52	Mur de la fase tardorepublicana que recolza sobre el fonament UE 21.
53	Possible nivell de circulació o paviment.
54	Nivell de regularització de la roca.
55	Nivell de preparació del paviment d'opus signinum 6.
56	Sitja excavada en la roca natural.
57	Possible nivell de regularització de la roca.
58	Possible mur d'argila.
59	Bloc de pedra rectangular amb un encaix en el centre.
60	Bloc de pedra rectangular amb un encaix en el centre.
61	Bloc de pedra rectangular amb un encaix en el centre.
62	Bloc de pedra rectangular amb un encaix en el centre.
63	Reforma/recreixement del mur 24.
64	Retall indeterminat.
65	Possible bassament.
100	Nivell de colgament d'època antiga, que es troba obliterated els paviments d'opus signinum 6 i 17. Es deu tractar del mateix nivell 2.
101	Farciment constructiu relacionat amb la fase altoimperial: paviment d'opus signinum 17 i dolia 102, 103 i 116.
102	Dolium documentat al nord de l'habitació pavimentada amb l'UE 6. Probablement estigui relacionat amb un gran espai també pavimentat amb o. signinum (UE 17)
103	Dolium documentat al nord de l'habitació pavimentada amb l'UE 6. Probablement estigui relacionat amb un gran espai també pavimentat amb o. signinum (UE 17)
104	Estrat que es trobava farcint el dolium 102.
105	Estrat que es trobava farcint el dolium 103.
106	Nivell de colgament del paviment 4, documentat en l'extrem meridional de l'excavació.
107	Mur que defineix el paviment de signinum 6 pel costat nord i occidentall.
108	Possible farciment constructiu relacionat amb el mur 107.
109	Farciment constructiu relacionat amb el mur 107, que oblitera estructures d'una fase anterior, com el mur 126.
110	Rasa constructiva del mur 107
111	Possiblement es tracta d'un farciment constructiu, relacionat amb 109 i 101.
112	Dolium documentat sota el perfil del passatge Forn, dins de l'habitació pavimentada amb l'UE 6.
113	Dolium que forma part de la filada documentada sota el perfil meridional, en l'habitació d'emmagatzematge pavimentada amb o. signinum. -UE6-

114	Dolium que forma part de la filada documentada sota el perfil meridional, en l'habitació d'emmagatzematge pavimentada amb o. signinum. -UE6-
115	Estrat de farciment del dolium 114.
116	Dolium documentat al nord de l'habitació pavimentada amb l'UE 6. Probablement estigui relacionat amb un gran espai també pavimentat amb o. signinum (UE 17)
117	Estrat que farceix el dolium 116.
118	Rasa constructiva realitzada per col·locar-hi el dolium 102.
119	Rasa constructiva realitzada per col·locar-hi el dolium 103.
120	Rasa constructiva realitzada per col·locar-hi el dolium 116.
121	Rasa constructiva, en forma d'"L", per aixecar els murs 21/52 i 130/122.
122	Mur de la fase tardorepublicana.
123	Conducció relacionada, probablement, amb les estructures d'època tardorepublicana.
124	Paviment relacionat amb les estructures tardorepublicanes.
125	Rasa realitzada per col·locar-hi la conducció 123.
126	Mur probablement de la fase tardorepublicana.
127	Lleterada de morter de calç indeterminada que sembla marcar un nivell d'ús.
128	Forn.
129	Rasa per a la col·locació del possible forn 128.
130	Banqueta de fonamentació del mur 122.
131	Farciment constructiu de la fase tardorepublicana.
132	Estrat de colgament i recreixement de l'habitació pavimentada amb signinum documentada en l'extrem S del solar.
133	Paviment original de l'estança provista de claveguera -48- documentada en l'extrem meridional del solar.
134	Estructura feta de pedres irregulars semblant a la fonamentació 130. Pot tractar-se de restes d'un mur anterior o bé fonaments de les estructures tardorepublicanes.
135	Estrat de farciment de la rasa constructiva 121.
136	Canal que desguassa en la conducció 123 en el seu inici, en l'extrem N.
137	Bloc de pedra rectangular amb un encaix en el centre.
138	Mur de la fase tardorepublicana, que tanca pel costat meridional juntament amb 21.
139	Estrat modern que colgava parcialment el retall 143.
140	Estrat que farceix la sitja 56.
141	Farciment modern.
142	Nivell de colgament del forn 128.
143	És probable que es tracti del fossat del fortí reial, excavat en la roca.
200	Nivell de colgament del paviment 201- constructiu de la conducció 48.
201	Paviment d'opus signinum associat al mur 107.
202	Mur de la fase tardo-republicana en sentit N-S.
203	Límit oriental de la conducció 123.
204	Rasa constructiva del mur 202.
205	Estrat de preparació de paviment
206	Mur de la fase tardo-republicana que delimita el paviment 207 pel costat N.
207	Paviment de la fase tardo-republicana, associat als murs 206, 211 i 511.
208	Farciment del retall 209, que regularitza la cota en la zona compresa entre el paviment 207 i el 17.
209	Retall indeterminat documentat en la zona afectada per la sabata de la grua i la número 11.

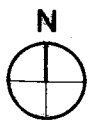
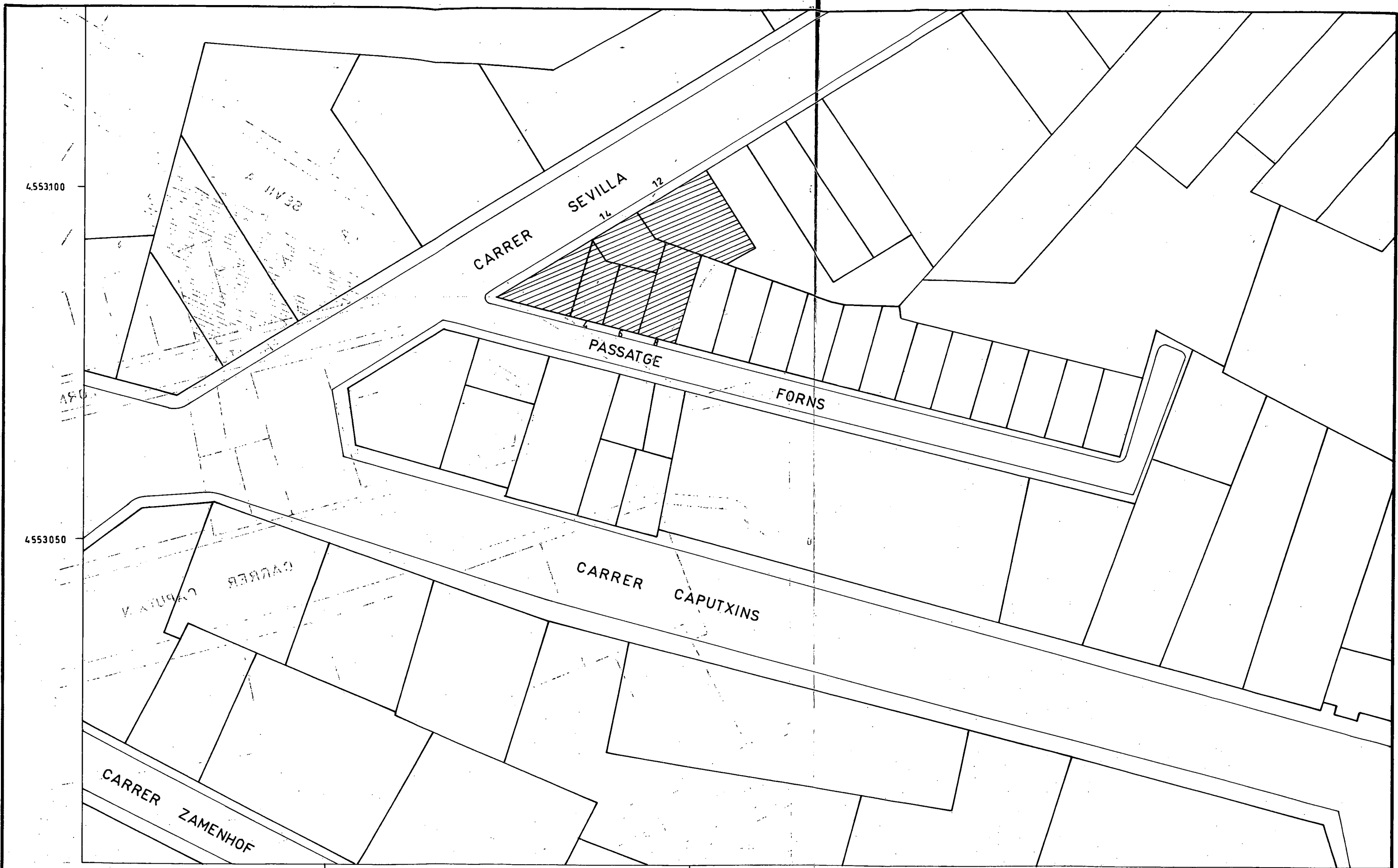
210	Possible farciment constructiu que farcia el retall 209.
211	Mur que delimita el paviment 207 pel costat E, de la fase tardo-republicana.
212	Preparació de paviment o paviment original d'època tardo-republicana.
213	Rasa constructiva dels murs que delimiten el paviment 207.
214	Farciment de la rasa 215, relacionat amb la col·locació de la dòlia 216=8
215	Rasa per a la col·locació de la dòlia 8=216
216	Dòlia relacionada amb les estructures domèstiques documentades en l'extrem sud de l'excavació (UEs 4, 6, 48).
217	Possible nivell d'ús relacionat amb les dòlies.
218	Sitja anterior a les estructures tardo-republicanes.
219	Retall circular que no és sinó un intent d'excavar una sitja.
220	Sitja anterior a les estructures tardo-republicanes.
221	Sitja anterior a les estructures tardo-republicanes.
222	Intent de sitja.
223	Farciment constructiu/preparació del paviment 133, relacionat amb el magatzem de dòlies localitzat en l'extrem meridional de l'excavació.
224	Intent de sitja.
225	Mur de la fase tardo-republicana.
226	Rasa constructiva del mur 225.
227	Nivell que farceix la rasa constructiva 226.
228	Sitja anterior a les estructures tardo-republicanes.

ANNEX PLANIMÈTRIC

- 1.- Plànol de situació respecte a la trama urbana. S/E
- 2.- Plànol de situació respecte al parcel·lari urbà. E: 1/500
- 3.- Planta general de les estructures desmuntades afectades pels fonaments. E: 1/50
- 4.- Planta general de l'excavació acotada. E: 1/50

 CODEX ARQUEOLOGIA I PATRIMONI	INTERVENCIÓ	NOM DEL PLÀNOL	Num.
	Carrer Sevilla 12, 14/ Passatge Forns 4,6 i 8 TARRAGONA (Tarragonès)	Plànol de situació respecte a la trama urbana	1
Autor	CODEX	Data: Febrer 1999	Sense escala

	INTERVENCIÓ		NOM DEL PLÀNOL	Núm.
	C/Sevilla 12-16, P. Fornes 2-8 Tarragona (Tarragonès)		Plànol de situació	2
Autor	R. Palau	Data: Setem re 2001	Escala 1:500	

ANNEX D'INVENTARI FOTOGRÀFIC

Num.	Sector	UE
464	Servei	201 107
Detall de l'angle del mur 107 i el perfil sud de l'excavació, inicialment ocupat per un dipòsit pavimentat amb o. <i>signinum</i> (201), obliterat per un magatzem de dòlies.		
470	Servei	202 30 42
Detall del mur de pedra i argila 202, aparegut durant el desmuntatge de la sabata 11, sota el paviment d'o. <i>signinum</i> 17.		
474	Servei	
Vista general de l'àrea excavada durant el procés de cobriment amb graves per a protegir-la abans de la construcció del nou edifici.		
490	Servei	511 211 207 206 228 218 220 221 219 222 224 42
Vista general de l'àrea de la sabata de la grua, amb les estructures tardo-republicanes i les sitges aparegudes.		
509	Servei	206 207 211 511
Detall del paviment 207, delimitat pels murs 206 i 511, i pel mur 211, que queda parcialment sota el perfil, i que ja fou espoliat en època romana.		
549	Servei	
Detall dels fonaments del mur pantalla excavat amb mitjans mecànics per motius de seguretat.		